

شناسایی و استخراج مؤلفه‌های اصلی مدیریت ریسک سازمان با استفاده از روش فراترکیب

نوید جعفری‌نژاد*، عباس مقبل باعرض**، عادل آذر***

چکیده

مدیریت ریسک سازمان به‌عنوان پارادایمی نوین مطرح شده است که بر نگاهی استراتژیک به ریسک‌ها در گستره سازمان تأکید می‌کند. به‌طور مفهومی، مدیریت ریسک سازمان رویکردی سیستماتیک برای شناسایی، ارزیابی، اولویت‌بندی و کنترل ریسک‌ها و اثرات کلی و تجمعی آن‌ها در سراسر یک سازمان به شیوه‌ای هماهنگ و یکسان است. با در نظر گرفتن تأثیر بالقوه ناتوانی در مدیریت ریسک بر عملکرد یک سازمان، شگفت است که ریسک و مدیریت آن، تنها چند صباحی است که مورد توجه گسترده‌تر جامعه کسب‌وکار قرار گرفته است. هدف اساسی این پژوهش استخراج و گروه‌بندی مؤلفه‌ها و ابعاد مدیریت ریسک سازمان از طریق روش کیفی فراترکیب است. ابزار پژوهش، اسناد و مدارک پیشین در این زمینه است که در کل تعداد ۳۱ پژوهش را شامل می‌شود. شیوه تحلیل داده‌ها کدگذاری باز است. نتایج بیانگر این است که ۵۸ مؤلفه (کد) شناسایی شده در ۶ بعد اصلی ایجاد بستر و وضع اهداف، شناسایی و تعریف ریسک، سنجش و ارزیابی ریسک، مدیریت ریسک، درمان و پاسخ به ریسک، اطلاع‌رسانی، پایش و بازنگری قابلیت طبقه‌بندی را دارند.

کلیدواژه‌ها: ریسک؛ مدیریت ریسک؛ مدیریت ریسک سازمان؛ فرامطالعه؛ فراترکیب.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

تاریخ دریافت مقاله: ۹۲/۶/۴، تاریخ پذیرش مقاله: ۹۳/۹/۲.

* دانشجوی دکتری، تخصصی مدیریت، دانشگاه تربیت مدرس.

** دانشیار، دانشگاه تربیت مدرس (نویسنده مسئول).

E-mail: moghbela@modares.ac.ir

*** استاد، دانشگاه تربیت مدرس.

۱. مقدمه

همراه با توسعه یکپارچگی جهانی و رشد عدم‌اطمینان در محیط بیرونی سازمان، گونه‌های مختلف ریسک‌هایی که سازمان‌ها با آن‌ها روبه‌رو هستند، به‌سرعت درحال افزایش است [۵۳]. با توجه به این مطلب، سازمان‌ها باید نگران ریسک‌های برآمده از هرسو باشند. در هر کسب‌وکاری، فرصت‌ها از توانایی آن سازمان در رسیدگی به ریسک‌ها ناشی می‌شود [۴۱]. با نگاهی به پژوهش‌های کنونی در حوزه مدیریت ریسک، درمی‌یابیم که این پژوهش‌ها درحال حاضر بیشتر بر مباحثی نظیر سرمایه‌گذاری پروژه، حوزه مالی شرکت، پژوهش‌های علمی، ریسک مهندسی و مباحثی مشابه متمرکز هستند [۵۴، ۲۸، ۵۱]. در حوزه ارزیابی ریسک، بسیاری از پژوهشگران روش‌های کمی اثربخشی را توسعه داده‌اند [۵۶، ۹]. امروزه شرکت‌ها با چالش‌های زیادی روبه‌رو هستند. آن‌ها باید به‌طور مداوم برای منابع کمیاب به‌منظور پیگیری فعالیت‌های محتمل (هرچند نامطمئن) کسب‌وکار سرمایه‌گذاری کنند. آن‌ها باید کسب‌وکار را در مواجهه با شرایط دائماً درحال تغییر مدیریت کنند و درحالی که همه این کارها را انجام می‌دهند، به‌طور هم‌زمان در موقعیتی قرار دارند که باید برای سرمایه‌گذاران، مدیران و سایر ذی‌نفعانی که می‌خواهند بدانند که چگونه از ارزش سازمان صیانت می‌شود و ارتقا می‌یابد، تضمینی فراهم آورند.

کلمه سازمان در واژه مدیریت ریسک سازمان^۱ (ERM) خود معنای متفاوت این مفهوم را نسبت به مدیریت ریسک سنتی^۲ (TRM) نشان می‌دهد. مدیریت ریسک سازمان به‌دنبال تجمیع یا یکپارچه‌سازی انواع ریسک با به‌کارگیری تکنیک‌ها و ابزارهای یکپارچه، به‌منظور تخفیف ریسک‌ها و برقراری ارتباط در سرتاسر سطوح یا خطوط کسب‌وکار، درمقایسه با مدیریت ریسک سنتی است. یکپارچگی به تلفیق اصلاح عملیات شرکت و تنظیم ساختار سرمایه‌ای‌اش با به‌کارگیری ابزارهای مالی اشاره دارد [۳۸].

واژه مدیریت ریسک سازمان معنای تقریباً مشابهی با مدیریت ریسک گسترده سازمان^۳ (EWRM)، مدیریت ریسک کل‌نگر^۴ (HRM)، مدیریت ریسک شرکت^۵ (CRM)، مدیریت ریسک کسب‌وکار^۶ (BRM)، مدیریت ریسک جامع^۷ (IRM) و مدیریت ریسک استراتژیک^۸ (SRM) دارد [۱۶، ۳۴، ۳۱، ۲۷، ۳۶، ۵۲].

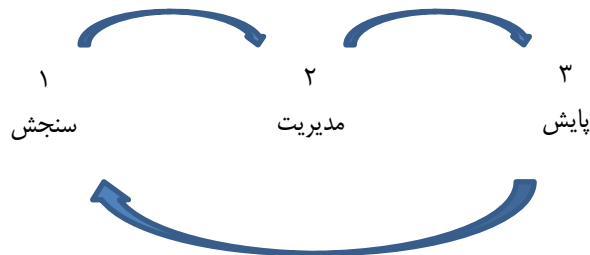
1. Enterprise Risk Management
2. Traditional Risk Management
3. Enterprise-Wide Risk Management
4. Holistic Risk Management
5. Corporate Risk Management
6. Business Risk Management
7. Integrated Risk Management
8. Strategic Risk Management

با بررسی پیشینه تحقیقات صورت گرفته در حوزه ریسک و مدیریت ریسک، متوجه می‌شویم که آنچه تا امروز صورت گرفته، بیشتر بر حوزه‌های مالی سازمان‌ها متمرکز بوده است. در سال‌های اخیر و با پیشرفت مطالعات این حوزه، مشخص شده است که ریسک‌های پیشروی سازمان تنها ریسک‌های مالی نیست؛ بلکه سازمان‌ها با گستره‌ای از ریسک‌ها از قبیل ریسک‌های استراتژیک، فرآیندی، کسب‌وکار، قانونی، فرهنگی، مالی و ... روبه‌رو هستند [۱۹]. هر سازمانی ورای هدف مالی یا غیرمالی که دنبال می‌کند، ارزشی در درون سازمان می‌آفریند. سازمان‌ها به‌منظور تضمین استمرار فعالیت‌های خود مجبور است که نظامی برای مدیریت ریسک‌هایش برپا کند. با بررسی پیشینه تحقیقات، متوجه می‌شویم که چارچوب‌های ارائه‌شده برای این کار انگشت‌شمار و گاه کلی و ناکارا هستند. در پژوهش حاضر، می‌خواهیم با مقایسه و بررسی تطبیقی مطالعات پیشین در حوزه مدیریت ریسک سازمان، ابعاد یا مؤلفه‌های اصلی آن را شناسایی کنیم؛ از این رو، این پژوهش نقشی اساسی در یکپارچه ساختن یافته‌های پژوهش‌های پیشین، نه تنها در حوزه مالی، با رویکردی کل‌نگر دارد. برای دستیابی به چنین هدفی، از روش فراترکیب برای مقایسه، تفسیر، تبدیل و ترکیب چارچوب‌های مختلف استفاده می‌کنیم. فراترکیب به‌جای ارائه خلاصه جامعی از یافته‌ها، ترکیبی تفسیری از یافته‌ها را ارائه می‌دهد و با فراهم کردن نوعی نگرش از طریق ترکیب پژوهش‌های کیفی مختلف، موضوعات و استعاره‌های جدید و اساسی را کشف می‌کند.

ساختار این مقاله به‌صورت زیر است: ابتدا در بخش پیشینه پژوهش، مدل‌ها و چارچوب‌های مدیریت ریسک سازمان تشریح شده، سپس روش تحقیق به‌کاررفته در این پژوهش بیان شده و در پایان، یافته‌های پژوهش (شامل ابعاد و مؤلفه‌های مدیریت ریسک سازمان) ارائه شده که با استفاده از روش فراترکیب کیفی استخراج شده است.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

پژوهشگران متعددی خطوط راهنمای مختلفی را برای چگونگی رسیدن به مدیریت ریسک سازمان ارائه داده‌اند [۱۷، ۴۹، ۴۴، ۴۶]. بیشتر آن‌ها تاحدودی با یکدیگر یکسان بودند و مؤلفه‌هایی که ارائه داده‌اند، ساختار مدیریت ریسک سازمان را شکل می‌دهند. به‌طور کلی، عناصر محوری مدیریت ریسک را می‌توان در قالب فعالیت‌های زیر تشریح کرد [۴۹]:

شکل ۱: عناصر سه‌گانه مدیریت ریسک [۴۹]

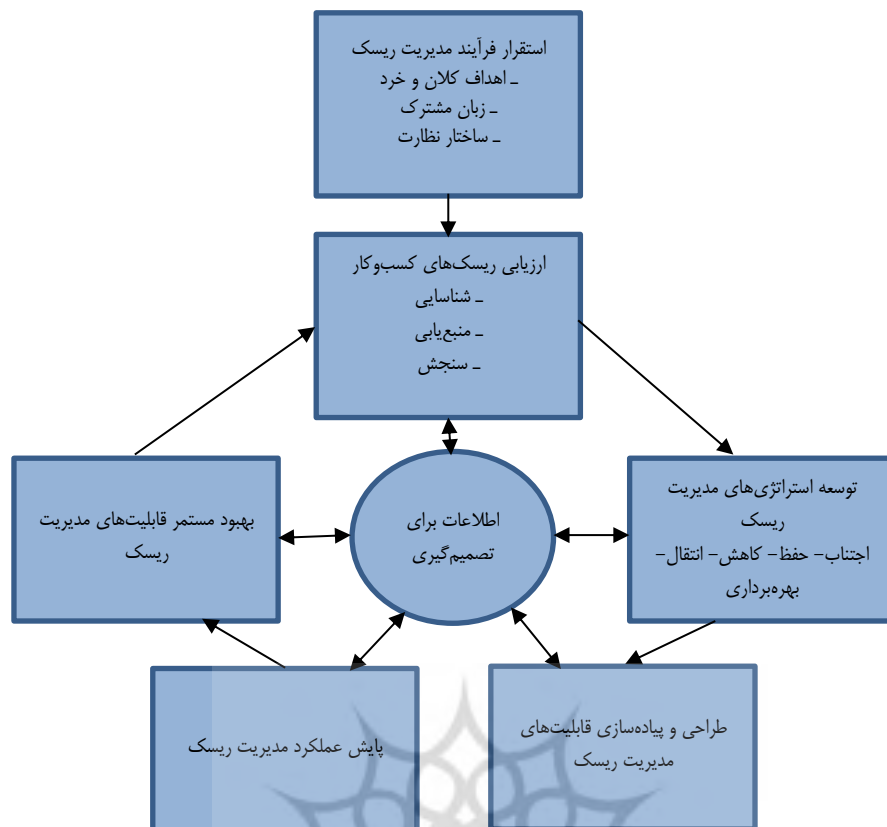
مطابق با نظر پیتر تتوتن^۱، چارچوب بالا نقطه محوری هرگونه رویکرد مدیریت ریسکی است. سنجش، گام شناسایی است که در آن هدف تعیین ریسک‌ها و کمی ساختن آن‌ها براساس یک مقیاس که مقایسه را امکان‌پذیر کند، همچون هزینه‌های ریسک است. مدیریت همان‌طور که از اسم آن پیدا است، عمل رسیدگی به ریسک‌ها است. آخرین عنصر مدیریت ریسک، پایش است. این عنصر فعالیت پیمایش وضعیت ریسک‌های شرکت است. دلوج نیز یک رویکرد در گستره سازمان ارائه داده است. البته او نه یک راهنمایی مستقیم درمورد چگونگی پیاده‌سازی مدیریت ریسک سازمان، بلکه یک ابردیدگاه درباره به‌کارگیری مدیریت ریسک سازمان ارائه می‌دهد.

شکل ۲. گام‌های دلوج در خلال سفر EWRM [۱۷]

چارچوب مدیریت ریسک کسب‌وکار آرتور اندرسن^۲ بسیار شبیه برخی گام‌های ارائه‌شده توسط دلوج^۳ است که در شکل بالا دیدیم؛ با این تفاوت که همراه با درجه بالاتری از جزئیات است. رویکرد دلوج از یک نقطه‌نظر فراگیر، استراتژیک و کل‌نگر مدیریت ریسک سازمان را تشریح می‌کند. فرآیند کلی چارچوب مذکور از پنج زیرفرآیند تشکیل شده است [۳۳].

1. Peter Teuten
2. Arthor Andersen
3. Deloach

شکل ۳. چارچوب مدیریت ریسک کسب‌وکار آرتور اندرسن [۱۷]

چارچوب «کنترل داخلی» که توسط کمیته حمایت از سازمان‌ها^۱ (COSO) ایجاد و در سال ۱۹۹۲ منتشر شد، پاسخی به نیاز سازمان‌ها به یک رویکرد ساختاریافته برای مدیریت عدم اطمینان‌های مرتبط با دستیابی به سه هدف اثربخشی و کارایی عملیات، قابلیت اطمینان گزارش‌دهی مالی و انطباق با قوانین و مقررات اجرایی بود [۴۰]. چارچوب کنترل داخلی کمیته حمایت از سازمان‌ها دارای سه بعد است: ۱. سه هدف مذکور؛ ۲. پنج مؤلفه که در کنار یکدیگر رویکرد مذکور به کنترل داخلی را شکل می‌دهند و ۳. فعالیت‌ها و ساختار سازمانی نظیر بخش‌های تابعه یا فعالیت‌های وظیفه‌ای مثل خرید و تولید [۴۰].

چارچوب جامع مدیریت ریسک سازمان در سال ۲۰۰۴ منتشر شد. در نگاه اول، تفاوت چندانی بین چارچوب کنترل داخلی ۱۹۹۲ و چارچوب مدیریت ریسک سازمان ۲۰۰۴ وجود ندارد. پنج مؤلفه به هشت مؤلفه گسترش یافته است و یک هدف دیگر (هدف استراتژیک) به اهداف

1. The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission

این چارچوب افزوده شده است [۱۵]؛ با این حال، بررسی دقیق‌تر نشان می‌دهد که ایده زیربنایی چارچوب بالا تغییر یافته است. در چارچوب کنترل داخلی، ایده اصلی پیگیری ریسک‌های مرتبط با سه هدفی که اشاره شد، از طریق استقرار فعالیت‌های کنترلی بود. در چارچوب مدیریت ریسک سازمان، ایده اصلی پیگیری ریسک‌ها از طریق استراتژی‌های مدیریت ریسک و در نظر گرفتن آن‌ها به طریقی یکپارچه است.

چارچوب کمیته حمایت از سازمان‌ها، مدیریت ریسک را به‌عنوان یک فرآیند دائمی، در سطح سازمان تشریح می‌کند که شامل هشت مؤلفه وابسته به هم است [۱۵]. برای ایجاد زیربنایی برای مدیریت ریسک سازمان اثربخش، سازمان باید (۱) محیط درونی را ایجاد کند که تعهد به شایستگی را پرورش دهد، نظم و انضباط را فراهم آورد و ساختارهای حاکمیتی را در درون فرهنگ ریسک شرکت تشریح کند. با یک زیربنای استوار و بجا، مدیریت می‌تواند (۲) رویه‌های تعیین اهداف را به‌منظور حصول اطمینان از اینکه اهداف عملکرد فرآیندهای کسب‌وکار در سراسر سازمان، مرتبط و حامی اهداف استراتژیک سازمان هستند، ارزیابی کند. سپس، مدیریت باید (۳) فاز شناسایی رویداد را به‌منظور توسعه یا به‌روزرسانی لیستی از رویدادهای خاص که اگر رخ دهند، ممکن است عملکرد فرآیندهای کسب‌وکار را تحت تأثیر قرار دهد، بر عهده گیرد. برای هر رویداد، مدیریت یک (۴) ارزیابی ریسک را از طریق ارزیابی احتمال وقوع رویداد مذکور و برآورد اثر احتمالی این رویداد در صورت وقوع، انجام می‌دهد. سپس، مدیریت باید یک (۵) پاسخ مناسب ریسک برای همه رویدادها را براساس ریسک‌پذیری شرکت و روابط هزینه/منفعت برای گزینه‌های مختلف پاسخ انتخاب و پیاده‌سازی کند و (۶) فعالیت‌های کنترلی را برای کمک به حصول اطمینان از اینکه آن پاسخ‌های ریسک به‌درستی اجرا شده‌اند، ایجاد نماید. برای مدیریت این شبکه از فرآیندها، سازمان باید کانال‌هایی را برای (۷) اطلاعات و ارتباطات ایجاد کند که کارکنان را قادر به انجام مسئولیت‌های خود کند و برای مدیریت بازخوری در مورد میزان موفقیت در دستیابی به اهداف سازمان فراهم آورد. در نهایت، به‌منظور حاکم کردن فرآیند مدیریت ریسک، سازمان باید برنامه‌ای برای (۸) پایش عملکرد هر رکن و ردیابی عملکرد در طول زمان ایجاد کند.

دستورالعمل کمیته حمایت از سازمان‌ها چگونگی به‌کارگیری این هشت رکن را برای طبقات مختلف از اهداف سازمانی (استراتژیک، عملیاتی، گزارش‌دهی و انطباق) در تمام سطوح سازمان (سطح نهاد، بخش، واحد کسب‌وکار و شرکت‌های فرعی) تشریح می‌کند. نتیجه یک ماتریس سه‌بعدی از فعالیت‌های مدیریت ریسک سازمان است که مشخص می‌کند که چگونه (i) هشت رکن مدیریت ریسک با (ii) چهار هدف عملکرد نهاد در سراسر (iii) چهار سطح بالقوه سازمانی کسب‌وکار سازمان مرتبط هستند [۱۵]. چارچوب مذکور در شکل زیر ارائه شده است.

شکل ۴: چارچوب مدیریت ریسک سازمان ۲۰۰۴ COSO [۱۴۸]

استاندارد دیگری برای مدیریت ریسک که در استرالیا توسعه یافته است، استاندارد AS/NZS 4360:2004 است. استاندارد مدیریت ریسک AS/NZS 4360:2004 را از آنجا که تعریف مدیریت ریسک را پوشش می‌دهد، می‌توان به‌عنوان یک استاندارد مدیریت ریسک سازمان در نظر گرفت؛ یک فعالیت مدیریت ریسک از یک نقطه‌نظر کل‌نگر و در سطح سازمان. هدف این استاندارد کاهش موانع دستیابی به اهداف کسب‌وکار است [۱۴]. این استاندارد استرالیایی ریسک را به‌عنوان شانس وقوع چیزهایی تعریف می‌کند که روی اهداف اثرگذار خواهند بود [۱۴]. این تعریف اشاره می‌کند که ریسک‌ها باید با مجموعه‌ای از اهداف مرتبط باشند. این اهداف لزوماً نباید استراتژیک باشند؛ اما در یک بستر سازمانی، به‌کارگیری اهداف استراتژیک می‌تواند منطقی باشد. مؤلفه‌های اصلی این مدل تا حد زیادی مشابه چارچوب مدیریت ریسک سازمان کمیته حمایت از سازمان‌ها هستند. این استاندارد متشکل از ایجاد بستر، شناسایی ریسک‌ها، تحلیل ریسک‌ها، ارزیابی ریسک‌ها و درمان ریسک‌ها است. اطلاع‌رسانی و همفکری به همان اندازه پایش و بازنگری به تمامی مؤلفه‌ها مرتبط است.

استاندارد مدیریت ریسک ISO 31000، در سال ۲۰۰۹ توسط یک گروه کاری متشکل از متخصصان بین‌المللی از بیش از سی کشور دنیا توسعه داده شد. هرچند ISO 31000 برخی از مختصات چارچوب ویژه هر سازمان و فرآیندهای مدیریت ریسک مرتبط را به سازمان وامی‌گذارد، انتظار دارد چارچوب عمومی ISO دنبال شود و چارچوب مدیریت ریسک سازمان

می‌تواند به آسانی به‌عنوان یک چارچوب ISO 31000 در نظر گرفته شود. این کار برای تحقق بخشیدن به منافع درک مشترک براساس اصطلاحات استاندارد و فرآیندها لازم است [۲۳]. در استاندارد مذکور یک قالب «برنامه‌ریزی - اجرا - بررسی - اقدام» اصلاح‌شده برای پیاده‌سازی چارچوب مدیریت ریسک سازمان در سازمان وجود دارد که به‌ترتیب عبارت‌اند از: «تعهد و فرمان» (اقدام)، «اطلاع‌رسانی و آموزش» (اجرا)، «ساختار و مسئولیت‌ها» (اجرا) و «پایش و بهبود» (بررسی و اقدام). گام برنامه‌ریزی به‌طور مستقیم نشان داده نشده است؛ اما در طرح کلی چارچوب مذکور اثرگذار است. بخش دیگر این استاندارد فرآیند مدیریت ریسک است که برای هر تصمیم‌گیری در سازمان به کار می‌رود. فرآیند مدیریت ریسک شامل وظایف یا فعالیت‌های «ایجاد بستر»، «سنجش ریسک‌ها»، «درمان ریسک‌ها»، «اطلاع‌رسانی و مشاوره» و «پایش و بازنگری» است.

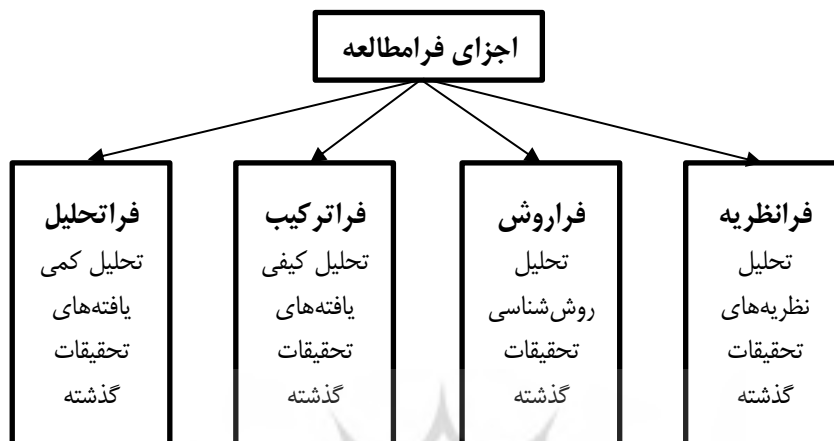
۳. روش‌شناسی پژوهش

در سال‌های اخیر، با رشد پژوهش‌ها در حوزه‌های مختلف علوم و مواجه شدن جامعه علمی با انفجار اطلاعات، اندیشمندان به این نتیجه رسیده‌اند که اطلاع و تسلط بر تمامی ابعاد یک رشته و به‌روز بودن در آن زمینه تا حد زیادی امکان‌پذیر نیست؛ بنابراین، انجام پژوهش‌های ترکیبی که عصاره پژوهش‌های انجام‌شده در این موضوع خاص را به‌شیوه نظام‌مند و علمی فراروی پژوهشگران قرار می‌دهند، گسترش روزافزون یافته است [۱].

یکی از روش‌هایی که به‌منظور بررسی و ترکیب پژوهش‌های گذشته در چند سال گذشته معرفی شده است، فرامطالعه^۱ است که بیشتر در حوزه پژوهش‌های پزشکی و پرستاری استفاده شده است. فرامطالعه یک تجزیه و تحلیل عمیق از کارهای پژوهشی انجام‌شده در یک حوزه خاص است. در سال‌های گذشته، بیشتر از فراتحلیل نام برده شده است؛ ولی باید گفت که فرامطالعه با واژه‌هایی همچون فراتحلیل، فراترکیب (فراسنتز)، فرانظریه و فراروش متفاوت است. فرامطالعه همه این مفاهیم را دربرمی‌گیرد. فراتحلیل که عمدتاً در چند سال گذشته به دفعات به‌کار رفته، نوعی فرامطالعه کمی است که فقط روی نتایج آماری پژوهش‌های گذشته، به‌ویژه فرضیه‌های پژوهش، انجام می‌گیرد و طی آن براساس فنون آماری خاصی مثل t و d ، اثر اندازه متغیرهای مؤثر در پژوهش‌های گذشته محاسبه می‌شود. اگر این فرامطالعه به‌صورت کیفی و روی مفاهیم و نتایج مورد استفاده در مطالعه‌های گذشته با شیوه کدگذاری متداول در پژوهش‌های کیفی، مثل نظریه برخاسته از داده‌ها انجام گیرد، به‌نام فراسنتز یا فراترکیب شناخته می‌شود، اگر فقط در حوزه روش‌شناسی کارهای گذشته باشد، به فراروش^۲ معروف است و اگر

1. Meta Study
2. Meta Method

فقط در حوزه الگوها و چارچوب‌های پژوهش‌های گذشته باشد، فرانظریه^۱ نامیده می‌شود [۴۲]؛ بنابراین، به‌طور کلی می‌توان گفت که فرامطالعه شامل چهار قسمت اصلی است که عبارت‌اند از: فراتحلیل^۲ (تحلیل کمی محتوای مطالعات اولیه)، فراروش (تحلیل روش‌شناسی مطالعه‌های اولیه)، فرانظریه (تحلیل نظریه‌های مطالعات اولیه) و فراترکیب^۳ (تحلیل کیفی محتوای مطالعات اولیه) [۷].

شکل ۵: قسمت‌های یک فرامطالعه [۷]

فراترکیب: فراترکیب نوعی مطالعه کیفی است که اطلاعات و یافته‌های استخراج‌شده از مطالعات کیفی دیگر با موضوع مرتبط و مشابه را بررسی می‌کند. د نتیجه، نمونه موردنظر برای فراترکیب، از مطالعات کیفی منتخب و براساس ارتباط آن‌ها با سؤال پژوهش تشکیل می‌شود. فراترکیب مرور یکپارچه ادبیات کیفی موضوع موردنظر نیست. همچنین، تجزیه و تحلیل داده ثانویه و داده اصلی از مطالعات منتخب نیز نیست؛ بلکه تحلیل یافته‌های این مطالعه‌ها است؛ به سخن دیگر، فراترکیب، ترکیب تفسیر یا تفسیرهای داده‌های اصلی مطالعه منتخب است. فراترکیب بر مطالعه‌های کیفی تمرکز دارد که لزوماً مبانی نظری وسیعی را شامل نمی‌شود و به‌جای ارائه خلاصه جامعی از یافته‌ها، یک ترکیب تفسیری از یافته‌ها را ایجاد می‌کند. فراترکیب با فراهم کردن یک نگرش نظام‌مند برای پژوهشگران از طریق ترکیب پژوهش‌های کیفی مختلف، موضوع‌ها و استعاره‌های جدید و اساسی را کشف می‌کند و با این روش، دانش

1. Meta Theory
2. Meta Analysis
3. Meta Synthesis

جاری را ارتقاء می‌دهد و دید جامع و گسترده‌ای را نسبت به مسائل به‌وجود می‌آورد. همچنین، می‌تواند ابزار ارزشمندی برای تسهیل در رویه ساخت تئوری^۱ از طریق ترکیب سیستماتیک باشد [۳۹]. فراترکیب مستلزم این است که پژوهشگر بازنگری دقیق و عمیقی انجام دهد و یافته‌های پژوهش‌های کیفی مرتبط را ترکیب کند. از طریق بررسی یافته‌های مقاله‌های اصلی پژوهش، پژوهشگران واژه‌هایی را آشکار و ایجاد می‌کنند که نمایش جامع‌تری از پدیده مورد بررسی را نشان می‌دهد. مشابه نگرش نظامند، استفاده از فراترکیب نتیجه‌ای را حاصل می‌کند که بزرگ‌تر از مجموع بخش‌هایش است [۵۵].

به‌منظور تحقق هدف مقاله، یعنی ارائه مدل مدیریت ریسک سازمان با استفاده از متدولوژی فراترکیب، در این پژوهش از روش هفت‌مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) استفاده کرده‌ایم که خلاصه این مراحل را در شکل ۶ نشان داده‌ایم [۴۳].

شکل ۶. مراحل فراترکیب [۴۳]

برای گردآوری داده‌های پژوهش، از داده‌های ثانویه، شامل اسناد و مدارک گذشته، استفاده شده است. این اسناد و مدارک شامل همه پژوهش‌های صورت‌گرفته (اعم از پژوهشی و مروری) در زمینه پژوهش‌های مدیریت ریسک سازمان بوده است. این نحوه گردآوری داده‌ها به «تحلیل اسنادی» نیز معروف است. در فراترکیب، متن پژوهش‌های گذشته (اعم از مروری و پژوهشی) به‌عنوان داده‌ها محسوب می‌شود که دقیقاً همانند متن مصاحبه مستند شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل همه پژوهش‌های انجام‌گرفته در حوزه مدیریت ریسک سازمان است که از محل دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، کنفرانس‌ها، همایش‌ها، نشریات، کتب،

1. Theory- building

پایگاه‌های اینترنتی و ... تأمین شده است. با بررسی و شناسایی پژوهش‌ها از طریق سامانه جست‌وجوی کتابخانه‌ها و پژوهشکده‌ها و با استفاده از پایگاه‌های داده‌ای آنلاین در دسترس (گوگل اسکولر^۱، ساینس دایرکت^۲، امرالد^۳، ابسکو^۴، پروکوئست^۵، اسپرینگر^۶، وایلی اینترساینس^۷ و اینفورما ورلد^۸)، کتاب‌های مرتبط موجود خارجی و داخلی، جست‌وجوی اینترنتی کتاب‌های مرتبط در تارنمای Bookos.org و ...، کلیدواژه‌هایی نظیر «مدیریت ریسک سازمان»، «مدیریت ریسک»، «مدیریت ریسک شرکت»، «مدیریت ریسک جامع» و ... در بخش عنوان و غربال پژوهش‌ها براساس «عنوان، چکیده، محتوا»، جمعاً ۱۹۶ پژوهش به دست آمد. بعد از شناسایی پژوهش‌های مورد نظر، متن همه این پژوهش‌ها به عنوان یک داده برای پاسخگویی به سؤال پژوهش در نظر گرفته شد؛ بنابراین، داده‌ها از نوع داده‌های کیفی هستند.

به دلیل کیفی بودن داده‌ها (داده متنی - text)، از یکی از معروف‌ترین شیوه‌های تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی، استفاده شده است که «کدگذاری باز» نام دارد. این نوع کدگذاری دقیقاً با مرحله اول کدگذاری داده‌ها در پژوهش‌هایی مشابه است که از روش نظریه برخاسته از داده‌ها استفاده می‌کنند. در این شیوه کدگذاری، کدها از متن مقاله استخراج می‌شود (کدگذاری مرتبه اول)، سپس روی این کدهای استخراج شده کدگذاری دیگری صورت می‌گیرد که مفاهیم را شکل می‌دهد (کدگذاری مرتبه دوم) و در نهایت روی مفاهیم نیز کدگذاری دیگری صورت می‌گیرد تا مقوله‌ها حاصل شود (متن^۹ - کد - مفهوم - مقوله). در ادامه، مراحل انجام پژوهش حاضر با توجه به گام‌های توضیح داده شده ارائه می‌شود.

۴. تحلیل داده‌ها و یافته‌های پژوهش

مراحل انجام پژوهش (فرا ترکیب)

گام اول: تنظیم سؤال پژوهش. برای تنظیم سؤال پژوهش، اولین گام برای پژوهشگران تمرکز بر «چه چیزی» مطالعه است. در پژوهش حاضر، شناسایی، گروه‌بندی اجزا و مؤلفه‌های نظام مدیریت ریسک سازمان بررسی می‌شود. این پارامتر از طریق جواب دادن به سؤالات چه کسی یا جامعه^{۱۰}، چه وقت یا چارچوب زمانی^{۱۱} و چگونگی^{۱۲} تنظیم می‌شود.

1. Google Scholar
2. Science direct
3. Emerald
4. Ebsco
5. Proquest
6. Springer
7. Willey Interscience
8. Informaworld
9. Who
10. When
11. How

۱. چه کسی: «چه کسی» جامعه مورد مطالعه را مشخص می‌کند. در این پژوهش، پایگاه‌های داده، مجلات علمی و پژوهشی، کنفرانس‌ها و موتورهای جست‌وجوی مختلف بررسی شده است؛

۲. چه وقت: چارچوب زمانی یا «چه وقت» موجب به‌کارگیری محدودیت در مدت تحقیق می‌شود. مقالات مطالعه‌شده در این تحقیق، از سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۴ است. علت انتخاب این محدوده زمانی این است که پیش از سال ۱۹۸۰، مقوله مدیریت ریسک سازمان مورد توجه قرار نگرفته بود و حتی از لحاظ نظری هم مطلبی در مورد آن مشاهده نمی‌شود؛

۳. چگونگی: «چگونگی» روشی است که برای فراهم کردن مطالعات استفاده شده است. در این پژوهش، روش «تحلیل اسنادی» (تحلیل داده‌هایی که به‌صورت ثانویه است) استفاده شده است. محقق با در نظر گرفتن معیارهایی، مقالات مناسبی را که وارد فرآیند فراترکیب می‌شوند و مقالاتی را که از فرآیند خارج می‌شوند شناسایی و مشخص می‌کند.

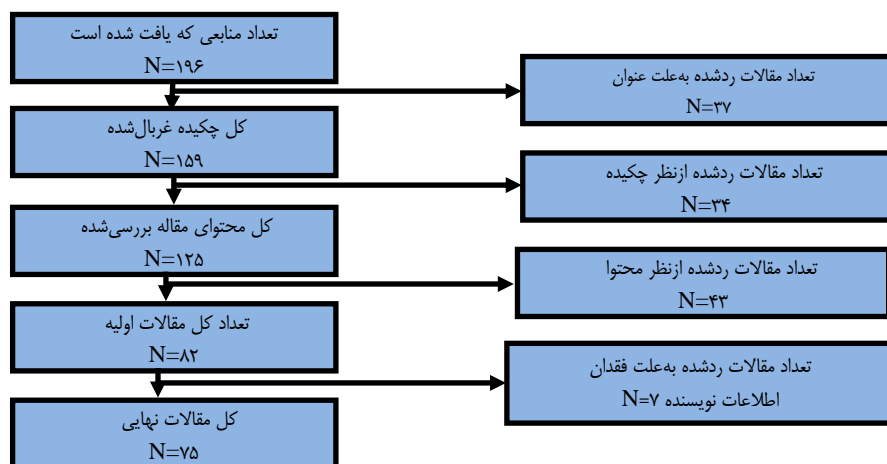
سؤال پژوهش حاضر براساس این پارامترها به‌ترتیب زیر تنظیم شده است:

- ابعاد، مؤلفه‌ها و اجزای نظام مدیریت ریسک سازمان چیست؟

گام دوم: بررسی نظام‌مند متون. در این مرحله، پژوهشگر جست‌وجوی نظام‌مند خود را بر مقالات منتشرشده در مجلات مختلف متمرکز می‌کند. او کلمات کلیدی مرتبط را انتخاب می‌کند. در این پژوهش، پایگاه‌های داده IEEE، ساینس دایرکت، اسپرینگر، امرالد، پروکوئست، تیلور و فرانسیس^۱ و موتور جست‌وجوی گوگل بین سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۴ بررسی شده است. از بین واژه‌های کلیدی که برای جست‌وجوی مقالات مورد استفاده در پژوهش به‌کار رفته‌اند می‌توان به مواردی همچون مدیریت ریسک سازمان، مدیریت ریسک شرکت، مدیریت ریسک گسترده سازمان، مدیریت ریسک کل‌نگر، مدیریت ریسک کسب‌وکار، مدیریت ریسک جامع، مدیریت ریسک استراتژیک، مدیریت ریسک و ... اشاره کرد. در این جست‌وجو ۱۹۶ مقاله یافت شد.

گام سوم: جست‌وجو و انتخاب مقالات مناسب. در این گام، پژوهشگر در هر بازبینی تعدادی از مقالات را رد می‌کند که این مقالات در فرآیند فراترکیب بررسی نمی‌شوند. در پژوهش حاضر، فرآیند بازبینی به‌صورت خلاصه در شکل ۷ نشان داده شده است.

1. Taylor & Francies

شکل ۷. خلاصه‌ای از نتایج جست‌وجو و انتخاب مقالات مناسب

به محض اینکه تناسب مقالات با پارامترهای مطالعه بررسی شد، در قدم بعدی پژوهشگر باید کیفیت روش‌شناختی مطالعات را ارزیابی کند. هدف از این گام حذف مقالاتی است که پژوهشگر به یافته‌های ارائه‌شده آن‌ها اعتمادی ندارد؛ بنابراین، ممکن است مقاله‌ای را که باید در تلفیق وجود داشته باشد، رد کند. ابزاری که معمولاً برای ارزیابی کیفیت مطالعات اولیه تحقیق کیفی استفاده می‌شود، «برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی»^۱ (CASP) - ۱۰ سؤالی که به شما کمک می‌کند تا مفهوم تحقیق کیفی را دریابید- است. این ابزار به پژوهشگر کمک می‌کند تا دقت، اعتبار و اهمیت مطالعات کیفی تحقیق را مشخص کند. این سؤالات بر موارد زیر تمرکز دارد: ۱. اهداف تحقیق؛ ۲. منطق روش؛ ۳. طرح تحقیق؛ ۴. روش نمونه‌برداری؛ ۵. جمع‌آوری داده‌ها؛ ۶. انعکاس‌پذیری که شامل رابطه بین پژوهشگر و شرکت‌کنندگان است؛ ۷. ملاحظات اخلاقی؛ ۸. دقت تجزیه و تحلیل داده‌ها؛ ۹. بیان واضح و روشن یافته‌ها و ۱۰. ارزش تحقیق. در این مرحله، پژوهشگر به هریک از این سؤالات یک امتیاز کمی می‌دهد و سپس یک فرم را ایجاد می‌کند؛ بنابراین، او می‌تواند امتیازاتی را که به هر مقاله می‌دهد جمع کند و به‌آسانی و به‌اجمال مجموعه مقالات را بررسی کند و نتایج ارزیابی را ببیند.

براساس مقیاس ۵۰ امتیازی CASP روبریک، پژوهشگر سیستم امتیازبندی زیر را مطرح می‌کند و هر مقاله‌ای را که پایین‌تر از امتیاز خوب (پایین‌تر از ۳۰) است، حذف می‌کند؛ عالی: ۵۰ ° ۴۱ (E)، خیلی خوب: ۴۰ ° ۳۱ (VG)، خوب: ۳۰ ° ۲۱ (G)، متوسط: ۲۰ ° ۱۱ (F)، ضعیف: ۱۰ ° ۰ (P). براساس امتیازات داده‌شده به هر مقاله، حداقل میانگین امتیاز داده‌شده به مقالات ۲۵ و حداکثر امتیاز داده‌شده ۴۶ بوده است.

1. Critical Appraisal Skills Program (CASP)

در نتیجه دو فرآیند ارزیابی، پژوهشگر از میان ۱۹۶ مقاله، ۱۶۵ مقاله را حذف و در نهایت ۳۱ مقاله برای تجزیه و تحلیل باقی می‌ماند.

گام چهارم: استخراج نتایج. در سرتاسر فراترکیب، پژوهشگر به‌طور پیوسته مقالات منتخب و نهایی شده را به‌منظور دستیابی به یافته‌های درون محتواهای مجزایی که در آن‌ها مطالعات اصلی و اولیه انجام می‌شوند، چندبار می‌خواند.

در تحقیق حاضر، اطلاعات مقالات به این صورت دسته‌بندی شده است: در ستون اول، مرجع مربوط به هر مقاله (شامل نام و نام خانوادگی نویسنده) و سال انتشار مقاله آمده است و در ستون بعد، مؤلفه‌های نظام مدیریت ریسک سازمان که هر مقاله به آن‌ها اشاره کرده و هدف اصلی این پژوهش است، بیان شده است. اطلاعات روش‌شناختی کلیدی مانند هدف پژوهش، روش، رویه‌ها و وسایل سنجش نیز ثبت می‌شود.

گام پنجم: تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌های کیفی. هدف فراترکیب ایجاد تفسیر یکپارچه و جدیدی از یافته‌ها است. این متدولوژی برای شفاف‌سازی مفاهیم و الگوها و نتایج در پالایش حالت‌های موجود دانش و ظهور مدل‌های عملیاتی و تئوری‌ها پذیرفته شده است [۲۲].

در طول تجزیه و تحلیل، پژوهشگر موضوعات یا تم‌هایی^۱ را جست‌وجو می‌کند که در میان مطالعات موجود در فراترکیب پدیدار شده‌اند. ساندلوسکی^۲ و باروسو^۳ (۲۰۰۷) به این مورد به‌عنوان «بررسی موضوعی» اشاره می‌کنند؛ به‌طوری که پژوهشگر تم‌ها یا موضوعاتی را مشخص می‌کند. به‌محض اینکه موضوعات شناسایی و مشخص شدند، بررسی‌کننده یک طبقه‌بندی^۴ را شکل می‌دهد و طبقه‌بندی‌های مشابه و مربوط را در موضوعی قرار می‌دهد که آن را به بهترین نحو توصیف می‌کند. تم‌ها اساس و پایه‌ای را برای ایجاد «توضیحات و مدل‌ها، تئوری‌ها یا فرضیات کاری» ارائه می‌دهند [۴۳].

در پژوهش حاضر، ابتدا تمام عوامل استخراج‌شده از مطالعات را به‌عنوان کد در نظر می‌گیریم و سپس با در نظر گرفتن مفهوم هریک از این کدها، آن‌ها را در یک مفهوم مشابه دسته‌بندی می‌کنیم. به این ترتیب، مفاهیم (تم‌ها) تحقیق را شکل می‌دهیم.

گام ششم: حفظ کنترل کیفیت. در روش فراترکیب، پژوهشگر رویه‌های زیر را برای حفظ کیفیت در مطالعه خود در نظر می‌گیرد:

1. Theme
2. Sandelowski
3. Barros
4. Subcategory

۱. در سرتاسر تحقیق، پژوهشگر تلاش می‌کند با فراهم کردن توضیحات و توصیف روشن و واضح برای گزینه‌های موجود، در پژوهش گام‌های اتخاذشده را بردارد؛
۲. در زمان مناسب، پژوهشگر رویکردها و نگرش‌های مستقر را برای تلفیق مطالعات اصلی در تحقیق کیفی به کار می‌برد؛
۳. پژوهشگر هردو استراتژی جست‌وجوی الکترونیک و دستی را به کار می‌برد تا مقالات مربوطه را پیدا کند؛
۴. پژوهشگر روش‌های کنترل کیفیت استفاده‌شده در مطالعات تحقیق کیفی اصلی را به کار می‌برد.

در ارزیابی کیفیت تلفیق تحقیق مطالعات تحقیق کیفی اصلی، پژوهشگر از ابزار CASP (۲۰۰۶) برای ارزیابی فرامطالعات استفاده می‌کند؛ ۱۰ سؤالی که به شما کمک می‌کند تا بررسی‌ها معقول به نظر برسد.

در این تحقیق، محقق برای کنترل مفاهیم استخراجی خود از مقایسه نظرات خود با یک خبره دیگر نیز استفاده کرده است. برای حصول این منظور، تعدادی از متن‌های انتخابی در اختیار یکی از خبرگان قرار گرفت و نتایج حاصله از طریق شاخص کاپا^۱ ارزیابی شد که نتیجه آن $k = 0/855$ شد. با توجه به عدد معنی‌داری $0/001$ ، این شاخص مورد پذیرش قرار گرفت.

گام هفتم: ارائه یافته‌ها. در این مرحله از روش فرا ترکیب، یافته‌های حاصل از مراحل قبل ارائه می‌شوند. خلاصه‌ای از گروه‌بندی اجزا و اجزای اصلی نظام مدیریت ریسک سازمان همراه با منابع آن‌ها در جدول ۱ آمده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1. Kappa

جدول ۱. اجزا (مؤلفه‌ها) و اجزای اصلی نظام مدیریت ریسک سازمان

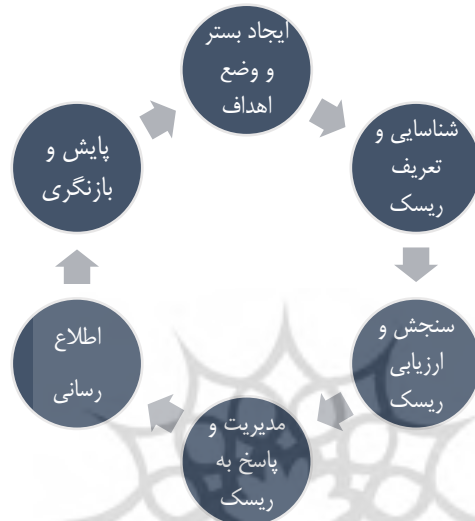
منبع	کد (مؤلفه‌ها، ابعاد و اجزای مدیریت ریسک سازمان)	اجزای (گام‌های) اصلی مدیریت ریسک سازمان
[۱۱]، [۴۷]، [۴]، [۳۲]	۱. حاکمیت ریسک	ایجاد بستر و وضع اهداف
[۱۳]	۲. استقرار چارچوب ریسک	
[۴۸]، [۲۹]، [۵]، [۱۰]	۳. ایجاد بستر	
[۵۰]، [۲۴]، [۲]، [۳]	۴. وضع استراتژی‌ها/ اهداف	
	۵. وضع اهداف	
	۶. وضع اهداف ریسک/ شرکت	
[۴۸]، [۳۳]، [۴۰]، [۲۱]	۱. جمع‌آوری اطلاعات	شناسایی و تعریف ریسک
[۱۳]، [۱۰]، [۵۳]، [۱۸]	۲. برنامه‌ریزی ریسک	
[۵]، [۳]، [۳۵]، [۱۲]	۳. شناسایی ریسک	
[۱۱]، [۴۷]، [۴۵]، [۲]	۴. شناسایی رویدادهای ریسک	
[۶]، [۳۰]، [۲۶]، [۸]	۵. شناسایی رویداد	
[۲۴]، [۲۵]، [۲۹]، [۳۷]	۶. ردگیری ریسک	
[۲۰]، [۵]، [۴]، [۵۰]	۷. توصیف ریسک	
	۸. منبع‌یابی ریسک	
[۳۳]، [۴۹]، [۴۰]، [۲۱]	۱. تحلیل کیفی ریسک	سنجش و ارزیابی ریسک
[۵۳]، [۱۰]، [۱۳]، [۴۸]	۲. تحلیل کمی ریسک	
[۱۸]، [۱۲]، [۳۵]، [۳]	۳. تحلیل ریسک	
[۴۷]، [۴۵]، [۲]، [۵]	۴. کمی کردن ریسک	
[۳۰]، [۲۶]، [۸]، [۱۱]	۵. تحلیل و کمی کردن ریسک‌ها	
[۲۵]، [۲۹]، [۳۷]، [۶]	۶. ادغام ریسک‌ها	
[۵]، [۴]، [۵۰]، [۲۴]	۷. پیش‌بینی ریسک	
[۲۰]، [۳۲]	۸. سنجش ریسک	
	۹. ارزیابی ریسک	
	۱۰. رتبه‌بندی ریسک	
	۱۱. اولویت‌بندی ریسک	
[۳۳]، [۴۹]، [۴۰]، [۲۱]	۱. اداره ریسک	مدیریت و پاسخ به ریسک
[۵۳]، [۱۰]، [۱۳]، [۴۸]	۲. مدیریت ریسک	
[۱۸]، [۱۲]، [۳۵]، [۳]	۳. تصمیم ریسک	
[۴۷]، [۴۵]، [۲]، [۵]	۴. برنامه‌ریزی پاسخ به ریسک	
[۳۰]، [۲۶]، [۸]، [۱۱]	۵. پاسخ به ریسک	
[۳۷]، [۶]، [۳۰]، [۲۶]	۶. طرح‌ریزی استراتژی پاسخ به ریسک	
[۵۰]، [۲۴]، [۲۵]، [۲۹]	۷. استراتژی پاسخ به ریسک	
[۲۰]، [۵]، [۴]، [۵۰]	۸. استراتژی ریسک	
	۹. تدوین استراتژی مدیریت ریسک	
	۱۰. توسعه استراتژی مدیریت ریسک	
	۱۱. پیاده‌سازی	

	۱۲. پیاده‌سازی استراتژی مدیریت ریسک	
	۱۳. کاهش ریسک	
	۱۴. درمان/ کاهش ریسک	
	۱۵. درمان/ بهره‌برداری از ریسک	
	۱۶. درمان ریسک	
	۱۷. طراحی و پیاده‌سازی قابلیت‌های مدیریت ریسک	
	۱. اطلاع‌رسانی و همفکری	
[۴۰]، [۴۸]، [۱۳]، [۱۰]	۲. اطلاع‌رسانی ریسک	اطلاع‌رسانی
[۳۵]، [۳]، [۲۹]، [۵]	۳. اطلاعات و اطلاع‌رسانی	
	۴. اطلاع‌رسانی و پایش	
	۱. کنترل ریسک	
	۲. فعالیت‌های کنترلی	
	۳. گزارش‌دهی ریسک	
[۴۸]، [۴۰]، [۳۳]، [۴۹]	۴. پایش	
[۱۳]، [۱۰]، [۵۳]، [۱۸]	۵. پایش و بازنگری	
[۱۲]، [۳۵]، [۳]، [۵]	۶. پایش و ممیزی	پایش و بازنگری
[۲]، [۱۱]، [۸]، [۲۶]	۷. بازنگری برنامه مدیریت ریسک	
[۳۰]، [۶]، [۳۷]، [۲۹]	۸. پایش و بازنگری مدیریت ریسک	
[۳۲]، [۲۴]، [۵۰]، [۴]	۹. نظارت و بهبود	
[۵]، [۲۰]	۱۰. پایش عملکرد مدیریت ریسک	
	۱۱. بهبود مستمر قابلیت‌های مدیریت ریسک	
	۱۲. بهینه‌سازی کنترل و ریسک	

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

از طریق بهبود مستمر قابلیت‌های مدیریت ریسک که واقعاً در اجرای موفق مدل کسب‌وکار مؤثر هستند، مدیریت ریسک سازمان مدیریت ریسک را تا سطح استراتژیک بالا می‌برد. مدیریت ریسک سازمان به مدیریت در ایجاد و محافظت از ارزش سازمان به سه طریق کمک می‌رساند؛ اول مدیریت ریسک سازمان بر ایجاد مزیت رقابتی پایدار تمرکز می‌کند، دوم هزینه‌های مدیریت ریسک را بهینه می‌سازد و سوم به مدیریت در بهبود عملکرد کسب‌وکار کمک می‌کند. در مواجهه با ریسک‌های فزاینده فراروی سازمان‌ها، مدیران و سرمایه‌گذاران بیشتری به لزوم توسعه یک نظام مدیریت ریسک جامع در سطح سازمان پی برده‌اند. مدیریت ریسک سازمان یکی از حوزه‌های نوظهور در زمینه رویکردها و نظام‌های مدیریتی است که کمتر از دو دهه است که مورد توجه صاحب‌نظران و پژوهشگران قرار گرفته است؛ به همین دلیل، پژوهش‌های اندکی مرتبط با این حوزه و به‌خصوص شناسایی و استخراج مؤلفه‌ها یا اجزای نظام مدیریت ریسک سازمان انجام شده است. بیشتر کارهای انجام‌شده در این حوزه نیز بر سازمان‌هایی تمرکز

داشته‌اند که خدمات مالی ارائه می‌دهند؛ از این‌رو، هدف از این پژوهش، شناسایی و استخراج مؤلفه‌های اصلی نظام مدیریت ریسک سازمان با استفاده از روش فراترکیب است که در خلال آن مجموعه پژوهش‌های صورت‌گرفته در این حوزه به‌صورت نظام‌مند بررسی شده و نتایج این تحقیقات با یکدیگر تلفیق می‌شود. با بررسی پژوهش‌های منتخب، جمعاً ۵۸ مؤلفه برای نظام مدیریت ریسک سازمان شناسایی شد. تجزیه و تحلیل یافته‌ها نهایتاً به شناسایی شش مؤلفه یا بعد اصلی در نظام مدیریت ریسک سازمان منجر شد که در شکل زیر مشخص شده‌اند:

شکل ۸. ابعاد یا مؤلفه‌های اصلی نظام مدیریت ریسک سازمان

بررسی پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که تمرکز بیشتر پژوهش‌های صورت‌گرفته در این حوزه بر صنعت خدمات مالی و بانکداری و با تأکید بر ویژگی‌های خاص این صنعت بوده است. از سوی دیگر، برخی از مدل‌های توسعه‌یافته در این حوزه نظیر مدل مدیریت ریسک سازمان کمیته حمایت از سازمان‌ها برپایه مفاهیم کنترل داخلی شکل یافته است. علاوه بر این موارد، بسیاری از پژوهش‌های پیشین که به برخی از آن‌ها در این پژوهش نیز اشاره شده است، بیشتر چارچوب‌هایی هستند که جامعیت لازم را ندارند. در پژوهش حاضر، سعی شده است با استفاده از روش فراترکیب، مدلی توسعه داده شود که جامعیت داشته باشد و مختص صنعت خاصی نباشد. یکپارچه ساختن ادبیات پژوهش در حوزه مدیریت ریسک سازمان نیز هدف دیگر تحقیق بوده است. مدل توسعه‌یافته در پژوهش حاضر درمقایسه با مدل‌های پیشین در این حوزه چند ویژگی خاص دارد: ۱. به‌دلیل بررسی نظام‌مند بخش زیادی از پیشینه پژوهش در این حوزه درمقایسه با

سایر مدل‌ها و چارچوب‌ها جامعیت بیشتری دارد؛ ۲. وابستگی خاصی به صنعت خاص ندارد و از این منظر درمقایسه با برخی از مدل‌ها که باتوجه به صنعت خاصی بنا نهاده شده‌اند مزیت بیشتری دارد؛ ۳. براساس مدل‌های کنترل داخلی توسعه نیافته است و دیدگاهی سازمانی با درنظر داشتن رویدادهای داخل و بیرون سازمان دارد.

صاحب‌نظران حوزه مدیریت ریسک سازمان بیان می‌کنند که رویکرد سنتی و سیلویی به مدیریت ریسک در حال حاضر چندان مناسب نیست؛ بلکه امروزه شرکت‌ها نیازمند رویکردی ساختارمند و منسجم برای شناسایی، تحلیل و مدیریت ریسک در گستره‌ای از تمامی فعالیت‌های سازمان هستند. در چارچوب مدیریت ریسک سازمان، مدیران دانش بسیار بیشتری درباره ریسک‌های ذاتی عملیات خود دارند. آن‌ها فرآیندی را که از طریق آن ریسک‌ها شناسایی می‌شوند، مالکان ریسک‌ها در زمان مناسب مشخص می‌شوند و تضمین می‌شود که پاسخ‌های مقتضی در برابر ریسک‌ها در زمان مناسب تدوین و به‌شکل اثربخشی پایش شوند، می‌شناسند. به‌طور خلاصه، در مدیریت ریسک سازمان مفروضات اساسی طرح کسب‌وکار در دوره‌های زمانی مشخص بررسی می‌شوند و اگر لازم باشد، در یک چرخه پویای بهبود مستمر پالایش می‌شوند و تغییر می‌یابند. یکی از خلأهای موجود در این زمینه که می‌تواند محور پژوهش‌های آتی باشد، الزامات و پیش‌نیازهای شرکت‌های حاضر در صنایع مختلف برای پیاده‌سازی اثربخش نظام مدیریت ریسک سازمان است. همچنین، با توجه به این مطلب که بیشتر پژوهش‌های پیشین درباره مدیریت ریسک سازمان بر سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات مالی با توجه به ویژگی‌های آن‌ها متمرکز بوده است، یکی از محورهای پژوهش‌های آتی طراحی نظام‌های مدیریت ریسک با توجه به ویژگی‌های متفاوت هر صنعت است.

منابع

۱. ازکیا، مصطفی و محمود توکلی. (۱۳۸۵). فراتحلیل مطالعات رضایت شغلی در سازمان‌های آموزشی. فصلنامه علوم اجتماعی. ش ۲۷. صص ۱-۲۶.
2. ACAP, (2010). Risk Management Framework. retrieved from <http://www.acap.co.th/>
3. AIRMIC, (2005). An overview comparison of the AIRMIC/ALARM/ IRM Risk Management Standard with: the Australia /New Zealand Standard AS/NZS 4360:2004 and the COSO Enterprise Risk Management - Integrated Framework , retrieved from http://www.rudnicki.com.pl/pub/RM_Standards_Comparison_V3.pdf
4. APQC, (2007). Risky Business: Employing Enterprise Risk Management to Sustain Growth, Mitigate Treats, and Maximize Shareholder Value. APQC PUBLICATIONS.
5. APQC, (2010). Enterprise Risk Management ° Fonterra Case Study. APQC PUBLICATIONS.
6. Autry, C.W., and L.M. Bobbitt., (2008). Supply chain security orientation: Conceptual development and a proposed framework. *International Journal of Logistics Management*, 19(1), 42° 64.
7. Bench, S, Day, T. (2010). The user experience of critical care discharges: a meta-synthesis of qualitative research. *International journal of nursing studies*, 47(4), 487-499.
8. Benta, D., Podean, I., M., & Mircean, C., (2011). Best Practices for Risk Management in Complex Projects. *Informatica Economica, Bucharest, Vol. 15, Issue 2*.
9. Bredow, M. v., Reinhart, G., (2009). Method to Evaluate the Profitability and Risk Structure of Projects in the Automotive Industry. Proceedings of the 2009 IEEE IEEM, 1588-1592.
10. Broadleaf Capital International, (2008). An ISO 31000 Compatible Framework for Implementing ERM Including the Risk Management Process. www.IRR-NERAM.ca.
11. Casualty Actuarial Society (CAS), (2003). Overview of Enterprise Risk Management. Retrieved from <http://www.casact.org/research/erm/overview.pdf>
12. Chen, Zhongwen, (2011). The Application of Spiral Model in Enterprise Risk Management. *International Conference on Electronics and Optoelectronics (ICEOE)*: 376-379.
13. Cooper, Dale F., (2007). Tutorial Notes: The Australian and New Zealand Standard on Risk Management, AS/NZS 4360:2004. Published by: Broadleaf Capital International Pty Ltd: 41, 42.
14. Cooper, Dale F., Cooper, (2006). Enterprise Risk Management", Published by: Broadleaf Capital International Pty Ltd, 41.
15. COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission), (2004). Enterprise Risk Management ~ Integrated Framework. Jersey City, NJ: AICPA/COSO.
16. D'Arcy, S. P., (2001). Enterprise Risk Management. *Journal of Risk Management of Korea*, 12(1), 207-228.

17. Deloach, James W., (2000). *Enterprise-Wide Risk Management*. FT Prentice Hall, 1 edition.
18. Deng, Lihong, Feng, Xuefei, (2008). Step into Enterprise Risk Management: A case study of Sydney Harbor Oil Spill Event. 4th International Conference on Wireless Communications, Networking and Mobile Computing, WiCOM '08.
19. Dickinson, Gerry, (2001). Enterprise Risk Management: Its Origins and Conceptual Foundation. The Geneva Papers on Risk and Insurance, 26.
20. DICO, (2011). Enterprise Risk Management Framework. Deposit Insurance Corporation of Ontario, retrieved from http://curegulators.org/documents/DICO_ERM_Framework_September_2011
21. Doherty, Neil A., (1985). *Corporate Risk Management*. McGraw-Hill.
- Finfgeld, D. L., (2003). Meta synthesis: the state of the art ° so far *qualitative Health Research* (13), 893-904.
22. Fraser, John, J. Simkins, Betty, (2010). *Enterprise risk management: today's leading research and best practices for tomorrow's executives.*, John Wiley & Sons, Inc.
23. Gates, Stephen, Nicolas, Jean-Louis, Walker, Paul L., (2012). Enterprise Risk Management: A Process For Enhanced Management and Improved Performance. *Management Accounting Quaterly*, 13(3), pp. 28-38.
24. Ghadge, Abhijeet, Dani, Samir, Chester, Michael, Kalawsky, Roy, (2013). A systems approach for modelling supply chain risks. *An International Journal of Supply Chain Management*, 18(5), 523° 538.
25. Hallikas, J., Karvonen, I., Pulkkinen, U., Virolainen, V. M., & Tuominen, M., (2004). Risk management processes in supplier networks. *International Journal of Production Economics*, (90)1, 47-58.
26. Hoyt, R. E., Liebenberg, A. P., (2006). The Value of Enterprise Risk Management: Evidence from the U.S. Insurance Industry. Retrieved from http://www.aria.org/meetings/2006papers/Hoyt_Liebenberg_ERM_070606.pdf
27. HUANG, Jin, (2008). Research on the Risk Management and Evaluation of Scientific Research Project. *Journal of Wuhan University of Technology*, 30, 193-196.
28. ICAEW, (1999). No Surprises: The Case for Better Risk Reporting. Institute of Chartered Accountants in England and Wales, London, U.K., p. 47.
29. Khan, O., B. Burnes, B., (2007). Risk and supply chain management: Creating a research agenda. *International Journal of Logistics Management*, 18(2), 197° 216.
30. Kleffner, A. E., Lee, R. B., McGannon, B., (2003). The Effect of Corporate Governance on the Use of Enterprise Risk Management: Evidence From Canada. *Risk Management and Insurance Review*, 6(1), 53-73.
31. KPMG International., (2009). Placing A Value on Enterprise Risk Management. retrieved from https://www.in.kpmg.com/SecureData/ACI/Files/Placing_a_Value_on_ERM_Whitepaper.pdf
32. Lennon, Niels Joseph, (2007). Enterprise Risk Management Incentives and Practices in three Danish companies. Aarhus School of Business, Aarhus University.
33. Liebenberg, A. P., Hoyt, R. E., (2003). The Determinants of Enterprise Risk Management: Evidence from the Appointment of Chief Risk Officers. *Risk Management and Insurance Review*, 6(1), 37-52.

34. Lifeng, Zhong, (2003). Qualified in the new progress of features research. *Journal of Zhejiang Industry and Trade of Vocational and Technical College*, (6).
35. Manab, N. A., Hussin, M. R., Kassim, I., (2007). Empirical Study on Theory and Practice of Enterprise-Wide Risk Management (EWRM) on Internal Auditing and Risk Management Functions of Public Listed Companies in Malaysia. Retrieved from [http://www.rmi.nccu.edu.tw/apria/docs/Concurrent% 20IV/Session %201/14707 EWRM_APRIA_2007_New.doc](http://www.rmi.nccu.edu.tw/apria/docs/Concurrent%20IV/Session%201/14707EWRM_APRIA_2007_New.doc)
36. Manuj, I., and Mentzer, J.T., (2008). Global supply chain risk management. *Journal of Business Logistics*, 29(1), 133° 155.
37. Meulbroek, L. K., (2002). Integrated Risk Management for the Firm: A Senior Manager's Guide., Retrieved from Harvard Business School: www.hbs.edu/research/facpubs/workingpapers/papers2/0102/02-046.pdf
38. Noblit, G.W., Hare, R.D., (1988). *Meta- Ethnography: Synthesizing qualitative studies*. Newbury Park, CA: Stage.
39. O Reilly, Vincent M., Tanki, Frank J. R, Schwartz, Malcolm, Spear, Robert J., and Steinberg, Richard M., (1992). Internal Control - Integrated Framework COSO: 29-34.
40. Olson, David L., Wu, Desheng, (2010). *Enterprise Risk Management Models*. Springer- Verlag.
41. Patterson, B., Thorne, Calnan, C., Jillings. C. (2001). Meta- study of health research: a practical guide to meta-analysis and meta-synthesis. California Sage.
42. Sandelowski, M. and Barros, J. (2007). *Handbook for Synthesizing Qualitative Research*. Springer publishing company Inc.
43. Schneier, Robert, Miccolis, Jerry, (1998). Enterprise risk management. *Strategy & Leadership*, 26, 13- 23.
44. Shi, Dailun, (2004). A Review of Enterprise Supply Chain Risk Management. *Journal of Systems Science And Systems Engineering*, 13(2), 219-244.
45. Smiechewicz, Walter, and Bank, (2001). Case Study: Implementing Enterprise Risk Management. Accounting & Finance, Published by Euromoney Publications PLC 14: 19- 22.
46. Soderholm, Peter, Karim, Ramin, (2010). An enterprise risk management framework for evaluation of eMaintenance. *Int Journal of System Assurance Engineering and Management*, 1(3), 219° 228.
47. Steinberg, Richard M., Martens, Frank J., Everson, Miles E.A., & Nottingham, Lucy E., (2004). Enterprise Risk Management - Integrated Framework. COSO, 35-40.
48. Teuten, Peter, (2005). "Enterprise Risk Management: Its Evolution And Where It Stands Today", *The John Liner Review*, 19, 13-20.
49. Verbano, Chiara, Venturini, Karen, (2013). Managing Risks in SMEs: A Literature Review and Research Agenda. *Journal of Technology Management & Innovation*, 8(13).
50. Wu, T., Blackhurst, J., Chidambaram, V., (2006). A model for inbound supply risk analysis. *Computers in Industry*, 57, 350° 365.
51. Yazid, A. S., Hussin, M. R., Razali, A. R., (2009). An Empirical Study of Risk Management Best Practices in Public Limited Companies in Malaysia *The Journal of Risk Management and Insurance*, 13, 1-22.
52. Yuntao, Guo, Suike, Li, Sijun, Bai, (2011). Framework of Comprehensive Risk Management System for the Defense Science and Technology Enterprises.

IEEE, International Conference on Business Management and Electronic Information (BMEI), (Vol.3).

53. Zhao, feng, (2006). Project investment risk evaluation based on BP neural network system, *Construction economy*, 62-64.

54. Zimmer L. (2006). Qualitative meta-synthesis: a question of dialoguing with texts. *Journal of Advanced Nursing*, 53(3), 311-318.

55. Zixue, Guo, Qiang, Zhang,(2009). A new Approach to Project Risk Evaluation based on Intuitionistic Fuzzy Sets. Sixth International Conference.

